

Zagrożenia medialne małego dziecka

autor: Małgorzata Kieroń

Media w tym telewizja staje się wyzwaniem , a zarazem zadaniem dla wielu pedagogów, ,socjologów i wielu specjalistów, by wspólnie zastanowić się - jak przygotować małego widza do krytycznego odbioru programów. Faktem jest ,że wciąż powstające sieci TV wydłużają czas emisji swoich audycji. Stacje komercyjne toczą wciąż walkę o widza proponując celowo wydarzenia spektakularne i wstrząsające. Działają dość mocno na podświadomość młodego jak i dorosłego odbiorcy.

Rynek naszych mediów w tym telewizji jest dość mocno zdominowany przez wpływy obcych wzorów i modeli. Od dawna towarzyszy nam amerykanizacja polskich mediów ,a obecnie napływają filmy animowane produkcji japońskiej. Te dwie odmienne kultury niosą wiele innych zagrożeń i wątpliwości – z pytaniem o sens i treść przekazu. Problem też stanowi telewizja kablowa która gości już prawie w większości rodzin.

Dzieci często nie przygotowane do roli odbiorców godzinami mogą patrzeć na ten szklany ekran(mając na uwadze niekontrolowany wpływ telewizji).

Erotyka pojawia się w naszych mediach od niedawna. Próbuje ją zdefiniować M. Wojciechowski podaje ,że w aspekcie psychologicznym wywołuje odmienne , różne reakcje i w różnym wieku¹ Ma ona niewątpliwy wpływ na psychikę dorosłego , a co dopiero na rozwój osobowości dziecka.

Filmy o tej treści zniekształcają obraz człowieka redukując go do przedmiotu użycia. Prowadzą do zafałszowania obrazu miłości ,małżeństwa i seksualności.²Negatywne zjawiska towarzyszące temu to eliminacja poczucia wstydu, erotomania(uzależnienie od pornografii). Są to zaburzenia w obrębie seksualności, wulgaryzacja zachowań, utrwalenie postawy egoistycznej. Podkreśla się często ,że następuje zubożenie duchowe i moralne ,spowodowane przez pornografię. Szerzy się też przestępczość na tym tle.³ Chore społeczeństwo według M. Czachorowskiego to takie ,które w wyniku pornografii jest zakłamanie i uległe wobec wszelkich manipulacji.⁴

Wraz z pojawieniem się kaset produkcji japońskiej o tematyce erotycznej (jak zresztą piszą w czasopiśmie japońskim Kawaii wydawanym przez Shilwer Shark dla dzieci i młodzieży we Wrocławiu)⁵ zapotrzebowanie wzrasta na tego rodzaju filmy animowane wśród nastolatków. Twórcy zaś twierdzą ,że filmy są „w romantycznym stylu” i potrzebne młodym chłopcom i dziewczętom.

Mają one swe źródło w mandze japońskiej- sztuce komiksów i animacji. W rozumieniu ich słowa manga – oznacza „ niepohamowane obrazy”⁶ Znane są

¹ M. Wojciechowski., *Erotyka w mediach w opinii uczniów klas VIII.*, Edukacja i Dialog 1996 nr 9 s. 51

² Por. A. Lepa., *Pedagogika mass mediów* .Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, 2000, s. 110

³ Por. , tamże, s. 110

⁴ Por .M. Czachorowski, *Nowy imperializm.*, Warszawa 1995, s.80

⁵ Por.M. Więczkowska., *Japońska manga i jej skutki pedagogiczne.*, (w): Media a edukacja pod red. W. Strykowski, Wydawnictwo eMPi 2 Poznań 2000 ,s. 122

⁶ Por., T. Kruczek ., *Manga p o polsku.*, Edukacja Medialna 1997 nr 1, s. 60

z emitowania agresji , przemocy np. Pokemon i treści okultystycznych z elementami pornograficznymi np. *Czarodziejka z księżycy*. Jak zresztą mówią o sobie „Współczesny japoński komiks i filmy (anime) docierają wszędzie(...) Ktoś znajdzie tam wzniosłe ideały, ktoś seks i przemoc, a ktoś dobrą zabawę”.⁷ Powyższa wypowiedź może nasunąć się następujące pytanie: Jak wytłumaczyć małemu widzowi (by ustrzec go przed tym zagrożeniem) ,że nie wszystkie kreskówki są dla niego ? Mając na uwadze zjawisko niekontrolowanego wpływu na dzieci ,mali widzowie patrzą na postaci o „wielkich oczach i rozebranych panienkach”⁸

Z propozycji filmowych jakie proponuje TV na kanałach : TV7 , Polsat, i telewizji kablowej , czy też rozprowadzonych drogą internetu przez producentów mangi kaset wideo - nie stroni się od przedstawienia niemoralnych scen. Pisząc na ten temat M. Więczkowska nie ukrywa faktu ,że zniekształca się tu obraz rodziny ,a związki homoseksualne ukazują się jako coś normalnego. Stosunek zaś bohatera ma wiele do życzenia. Propaguje się wzory hedonistyczne- życie łatwe i ujęte w wyrażeniu „wszystko ci się od życia należy”.⁹ Mieszą się tu wartości dobra i zła. Kodują się w podświadomości u dziecka treści przetworzone w wyniku oglądania i przeżywania obrazów.

Zachęca się w ten sposób małego widza w pełni niedojrzałego do przejęcia wartości przeciwnych dobru człowieka. Godzą one w życie moralne, co w konsekwencji prowadzić może do zmian w osobowości i wypaczenia. Ten napływ filmów obcej kultury narzuca odbiorcom pewne formy niemoralnych zachowań i modeli. Przedszkolak oglądając bajki czy programy , mimo woli styka się ze scenami seksu i przemocy.¹⁰ W większości media lansują coraz więcej gorszych programów. Przoduje w tym kanał telewizji Polsat i telewizja kablowa.

Sceny , w których malec ogląda obrazy pornograficzne powodują, że zapisują się one w pamięci .Stanowi ona szczególne zagrożenie dla młodych. Ma negatywny wpływ na indywidualny rozwój, kształtuje wulgarne upodobania i wypaczone zachowania.¹¹ Ponadto dostarczają wzorców min. patologicznych zachowań. Wobec tych narzucających obrazów są bezbronne. Nie potrafią sobie poradzić z emocjami, nie okazując sprzeciwu. Materiał ten przyciąga ich uwagę, co w konsekwencji prowadzi do zainteresowania się tą problematyką.

Dorosły może traktować to, jako dziecięcą ciekawość, ale jest to odruch poznawczy. Odrzucenie , brak opieki i nadzoru powodują, że mały widz będzie poszukiwał takich bodźców. Nieprzyzwoite filmy , reklamy wzmacniają napięcie emocjonalne, a wraz nim zaburzenia psychosomatyczne. Reklama , w której zawarte elementy pornograficzne mające na celu sprzedaż produktów ,apelują często do uzależnienia seksualnego - odbiorców ¹².W końcu psychika

⁷ Por., www.kawaii.pl/manga.php, s. 2 z 2

⁸ www.kawaii.pl/manga.php, s.5 z 6

⁹ Por. M.Więczkowska., *Japońska manga*.....s. 125

¹⁰ Por. M.Wojciechowski., *Erotyka w mediach w opinii uczniów klas VIII*, Lider 1996 nr 3 , s. 9

¹¹ Por. M. Łuczak., *Nie pozwólmy się okłamywać.*, Wydawnictwo Salezjańskie , Kraków 1996, s.121

¹² Por. K. Meissner, *Opinia w sprawie pornografii.*, Miłujcie się! 2001,nr 3-4, s.42

ulega erotyzacji co w konsekwencji odzwierciedla się w jego marzeniach sennych. Może ono podejmować zabawy erotyczne bądź rozwijać twórczość plastyczną o tej tematyce.

Dzieci ,które poświęcają dużo czasu na kontakt z mediami i oglądają sceny erotyczne nie zdają sprawy ,jakim mechanizmom podlegają. Pozornie wydawać ,by się mogło ,że ta tematyka powinna być dziecku obca , ponieważ nie potrafi ono jeszcze wartościować na to co dobre , a co złe. Prezentacja bohaterów amoralnych atrakcyjnie ukazana w kreskówkach może sprawić ,iż mogą się one stać modelami znaczącymi w ich życiu. Siła bowiem oddziaływania scen erotycznych będzie tym większa im postaci będą przedstawione w pozytywnym świetle.¹³

Młody widz w końcu przekonuje się, że świat to dżungla , w którym obowiązuje prawo władzy silniejszego - kierowanego przez seks.¹⁴ Ta tendencja ku agresji i patologicznym zachowaniom wzrasta wraz z wiekiem. Malec bowiem nie jest zdolny do krytycznej oceny , a jego niedojrzałość sprawia ,że zaciera się w jego psychice granica między życiem ,a fikcją.¹⁵ Wczesny zaś kontakt z pornografią sprzyja dewiacyjnemu stylowi zaspokajania tych potrzeb i rozwojowi zachowań aspołecznych.¹⁶

Magia , okultyzm .

Od kiedy zagościły japońskie kreskówki do naszej kultury zaczęły też napływać obce elementy nasycone pogańskimi wierzeniami. M. Więczkowska sygnalizuje ,że przekazują producenci anime(japoński film rysunkowy) treści okultystycznych i przesłanki satanistyczne.¹⁷

W znanych dzieciom kreskówce *Pokemon* - istota tego filmu zasadza się na shintonizmie. W wierzeniach tych oddaje się cześć naturze i wynosi się do rangi bóstwa – żywiły ziemi. Każdy bohater chce zostać „Mistrzem Wszechświata”. Przewijają się tu wątki mistyki Wschodu , w którym swe źródło ma reinkarnacja.

W tłumaczeniu japońskim jest to zestawienie dwóch słów „pocket (kieszonkowe) i monsters(potwory). We wspomnianym shintonizmie wzywa się duchy. Jest to coś z rodzaju autohipnozy , która przed demonami otwiera drzwi do duszy. Pokemony , by zhipnotyzować swoje ofiary powtarzają stale to samo, albo śpiewają piosenki. W shintoizmie wierzy się ,że duchy mają pomagać zwalczać złe .Jeśli słaby demon ustępuje silniejszemu ten mocny przejmuje władzę.¹⁸ Każdy z nich posiada magiczną moc do walki. Ma też tą

¹³Por., www.net.net.pl/pornografia s. 2 z 6

¹⁴Por., www.life.net.pl/pornografia s. 3z 6

¹⁵Por., www.life.net.pl/pornografia s. 4 z 6

¹⁶Por.,www.life.net.pl/pornografia s. 5 z 6

¹⁷Por. M.Więczkowska., *Manga i anime*., Wychowawca 2001 nr 7-8 , s. 31

¹⁸ Por., P.W. Pęziński., *Pokemony ,demony*.,Fronda 2001 nr 25/26, s. 151 i n

zdolność wyrządzania szkody innym przeciwnikom. Najmniejszy z nich może dokonać najbardziej brutalnego ataku.¹⁹

Oglądanie *Pokemonów* niesie za sobą daleko groźne następstwa. Dzieci wciągane są w niebezpieczne gry. Karty, którymi się posługują dzieci dają moc energetyczną Pokemonom. Źródła tych energii jak określa się w New Age tkwią w siłach tj. ogień, woda, energia kosmiczna. Bawiąc się tymi Pokemonami, dzieci łatwo utożsamiają się z nimi zmieniając postać z jednego w drugi. Gra ta otwiera je na demoniczne wpływy. To niebezpieczne jej działanie tkwi w tym, że mały odbiorca cierpi na bezsenność, ma koszmary i dokuczają mu wewnętrzne - dziwne głosy.²⁰ W grze używane praktyki tj. zadawanie bólu, mediumizm, ataki wściekłości i „wysysanie siły” przeciwnika mają swe źródło w metodach szatańskich²¹. *Pokemony* i inne kreskówki japońskie są niczym jak wciąganiem dzieci w sferę neopoganizmu i New Age.²²

Manga i filmy anime wprowadzają dziecko w świat białej magii, gdzie ma się do czynienia z czarownicami. Noszą one amulety i nieustannie toczą walkę. Sami bohaterowie nie kryją tu jednoznaczności kolorów, ale istnieje tu mieszanie dobra ze złem, czerni z bielą. Oglądając kreskówki wchodzi się w rzeczywistość czarów i zaklęć opierających się na sile żywiołów i magii. Przykładem takiej bajki jest wspomniana wcześniej *Czarodziejka z księżyca*, gdzie to- czarodziejki są nosicielkami mocy, a pobyt na ziemi traktują jako doskonalenie się i zdobywanie doświadczenia.²³

Główne postaci w mandze to smoki i potwory, które czerpią swą moc z ze światła i „świętości”²⁴. Świat mangi wiąże więc elementy chrześcijańskie z hinduizmem i mitologią tworząc swoisty synkretyzm. Rzeczywistość, która pojawia się- wyzuta jest z wszelkich wartości. Czary i magia łatwo wciągają przedszkolaka w krainę fikcji. Na trwale jednak może ona pozostawić swój negatywny ślad w psychice dziecka.

Wyniki badań własnych

Aby bardziej zobrazować nakreślony problem przedstawiony powyżej w literaturze przedmiotu, autorka pragnie przedstawić wyniki z badań własnych. Dokonała je ona na populacji niewielkiej, bo liczącej 30 osób badanych -dzieci i ich rodziców. Terenem badań zaś było miejsce pracy autorki -prywatne przedszkole mieszczące się środowisku wielkomiejskim. Z zebranych

¹⁹ Por., J.P. Jakson., *Handel duszami naszych dzieci. Studium o Pokemonie.*, Wydawnictwo Aetos., Wrocław 2001, s. 27

²⁰ Por., tamże s. 32

²¹ Por., tamże, s. 41

²² Por., tamże, s. 153

²³ Por., M.Więczkowska., *Manga*, s.32

²⁴ Por., F.Otaking., *Magia,legendy potwory.*, Kawaii 2001nr 34, s..21 i n

wcześniej informacji badacz zauważyła, że mali odbiorcy TV lubią szklany ekran i dostępne im programy na kanałach telewizji publicznej i prywatnej. Grupa badanych dzieci była w wieku sześciu -i siedmiu lat.

Badania poprzedzone były ankietą dla rodziców w celu zapoznania z tematyką oglądanych programów. Następnie dokonano się projekcja niektórych filmów na terenie przedszkola. Po czym miała miejsce praca plastyczna, potem przeprowadziła wywiad z każdym dzieckiem, by uprawomocnić te badania i zestawić z ankietą przeprowadzoną z rodzicami. Obejmowały one szerszy zakres zagrożeń. Autorka jednak zwróci uwagę na te zjawiska wcześniej omawiane. W wyniku tych badań autorka wysunęła następujące wnioski²⁵:

1) Dzieci oglądają szeroki zakres programów, dzięki telewizji komercyjnej i kablowej. Na kanałach TV takich jak: RT7, Polsat i telewizji satelitarnej zostają one wprowadzone w świat magii i czarów 2). Proponuje ona dzieciom świat bohaterów atrakcyjnych, silnych, twardych, ale złych. Nastawia je egoistycznie do świata propagując wartości nieetyczne takie jak: konsumizm, hedonizm, erotykę oraz estetykę. Zagrożenia te bezpośrednio wpływają na zachowania małych odbiorców i wyrabiają medialny smak. Nasycone różnymi bezwartościowymi treściami są apatyczne. Wchodzą łatwo w konflikty z innymi są bierne. Swoją niedojrzałość psychiczną objawiają w nocnych lękach, strachu i koszmarach.

3). Media w dużym stopniu niszczą preferencje dzieci, propagując brzydkie stwory, wulgarne słownictwo i ciemną kolorystykę barw. Miesza się dobro ze złem, wprowadza się obcą i nieznaną kulturę nieeuropejską, całkiem odmienną od polskiej. Kładzie się nacisk na wzorce osobowe o wielkiej sile i magicznej mocy. Ten jest bohaterem- kto walczy.

4). Duża częstotliwość oglądalności (dziennie ponad jedną godzinę), powoduje, że ten medialny świat wciąga je w ten wirtualny odrealniony świat. Telewizor staje się więc ich jedyną rozrywką. Identyfikacje z bohaterami sprawiają, że cenią to co dla przyjemne, atrakcyjne. I nie koniecznie ładne.

5). W miarę spędzania dłuższego czasu przed telewizorem, mały widz ma potrzebę silniejszych bodźców i wrażeń.

6). Telewizja propagując szereg zachowań niepożądanych, proponuje małemu widzowi nowoczesny model bohatera. Ukazuje się go w "wyzywającym" ubiorze, który nie zawsze zachowuje się zgodnie z zasadami moralnymi. Ze względu na wiek przedszkolny, gdzie dzieci nie interesują się tą dziedziną erotyki, autorce nie udało się szczegółowo zanalizować w badaniach tego zjawiska. Uważa ona jednak, że silnie oddziałuje na psychikę dziecka. Wiele obrazów koduje się w jego

²⁵ Por., M. Kieroń., *Programy telewizyjne, a zagrożenia wychowawcze dzieci wieku przedszkolnego.*, Praca magisterska niepublikowana napisana pod kierunkiem Prof. Dr hab. M. J. Adamczyka., Wrocław 2002, s. 67 i n.

podświadomości i może odtworzyć się w późniejszym czasie. Tym bardziej, że mali odbiorcy patrzą już na wiele filmów dla dorosłych. Niektórzy z nich na kanale telewizji kablowej czy kasecie wideo oglądali kreskówkę "Czarodziejka z księżyca" o tematyce okultystycznej z elementami pornograficznymi (wyrażonymi w nieprzyzwoitym ubiorze bohaterów).

Zagrożenia coraz bardziej wpisują swój niezatarty ślad w psychice dzieci powodując spustoszenia w młodym umyśle. Warto, by się zastanowić jak sygnalizuje B. Gajewska nad profilaktyką uzależnień od medialnej rzeczywistości.²⁶ By móc w jakimś zakresie zapobiegać jednak jej szkodliwym wpływom autorka propaguje wśród dzieci filmy edukacyjne np. "Ulica Sezamkowa", "Ziarno", bajki o wartościach moralnych tj.: "Bolek i Lolek", "Rumcajs i cypisek", "Bajki z mchu i paproci". Prowadzi pedagogizację rodziców poprzez indywidualne rozmowy i organizowane spotkania na ten temat.

Zdaje ona sobie jednak sprawę z tego, że jest to niewielki wkład w tak wielkie potrzeby - uzależnionych od telewizji małych teleludków.

MATERIAŁY.

1. [http/ www. kawaii pl / manga](http://www.kawaii.pl/manga)
- 2.. [http/ www .life net pl / pornografia](http://www.life.net.pl/pornografia)

LITERATURA

- 1.Bielecki A., *Harry Potter, kieszonkowy Potwór.*, Miłujcie się ! 2001 nr 11-12
- 2.Jackson J.P., *Handel duszami naszych dzieci .Studium o Pokemonie.*, Wydawnictwo Aetos Wrocław 2001
- 3.Czachorowski M., *Nowy imperializm .*, Warszawa 1995
- 4.Gajewska B., *Mass media .*, Wychowawca 2002 nr 7-8
- 5.Kosek-Nita., *Doświadczenia polskiej transformacji .Znaczenie kultury w profilaktyce współczesnych uzależnień* (w:) Problemy i tendencje we

²⁶ Por., B. Gajewska., *Mass media*. Wychowawca 2002 nr 7-8 , s. 33

- współczesnej pedagogice społecznej w Polsce., pod red. A. Radziewicza-Winnickiego., Warszawa 1995
- 6.Kossowski P., *Dziecko i reklama telewizyjna.*, Wydawnictwo Akademickie „Żak” Warszawa 1999
 - 7 Kruczek T., *Manga po polsku .*, Edukacja Medialna 1997 nr 1
 - 8.Lepa A., *Pedagogika mass mediów.*, Wydawnictwo Archidiecezjalne Łódzkie 2000
 - 9.Łuczak M., *Nie pozwólmy się okłamywać .*, Wydawnictwo Salezjańskie., Kraków 1996
 - 10.Matuszewska B., *Mass media – szanse i zagrożenia dla edukacji.*, Wychowawca 2002 nr 6
 - 10.Meissner K., *Opinia w sprawie pornografii.* „Miłujcie się! 2001nr 3-4
 - 11.Medved M., *Hollywood przeciwko młodym.*, Wychowawca 2002 nr 7-8
 12. Otaking F., *Magia , legendy , potwory.*, Kawaii 2001 nr 34
 - 13.Pęziński P.W., *Pokemony, demony.*, Fronda 2001 nr 25/26
 - 14.Sellin J., *Oddziaływanie środków masowego przekazu na dzieci*, Wychowawca 2002 nr 1
 - 15.Wawrzak-Chodaczek M., *Miejsce telewizji w życiu rodziny.*, Wydawnictwo Uniwersyteckie Wrocław 1996
 - 16.Więczkowska M., *Japońska manga i jej skutki pedagogiczne.* (w:) Media a edukacja pod red W. Strykowskiego .,Wydawnictwo eMPi 2 Poznań 2000
 - 17.Więczkowska M., *Manga i anime.*, Wychowawca 2002 nr 7-8
 - 18.Wojciechowski M., *Erotyka w mediach w opinii uczniów klas Vlii.*, Edukacja i Dialog 1996 nr 9
 - 19.Wojciechowski M , *Erotyka w mediach w opinii uczniów klas 8.*,Lider 1996 nr 3
 - 20.Wrońska M.,*Telewizja jako medium oddziaływania na dzieci i młodzież*, Edukacja Medialna 1998 nr 1

